

Spejdermetoden – fælles formulering for Spejderne

1.1. Introduktion til Spejdermetoden

Denne beskrivelse af Spejdermetoden er udarbejdet for foreningen Spejderne, og beskriver Spejdermetoden som den anvendes i det danske spejderarbejde. Beskrivelsen tager sit udgangspunkt i de beskrivelser, der kan findes i "World Association of Girl Guides and Girl Scouts: Constitution and Bye-laws" (WAGGGS, 2014) og "Constitution of the World Organisation of the Scout Movement" (WOSM, 2017), og er blevet til på basis af samtaler med danske spejderledere i øst og vest inklusive hovedbestyrelser og korpsledelser, samt materialer fra både WOSM og WAGGGS.

Foreningen Spejdernes beskrivelse af Spejdermetoden skal sikre en fælles forståelse af Spejdermetoden i regi af foreningen Spejderne, eller i andre situationer, hvor den danske spejderbevægelse fremstår samlet. Beskrivelsen kan f.eks. tænkes anvendt i forbindelse med ekstern kommunikation, udarbejdelse af programmaterialer, gennemførelse af aktiviteter og begivenheder med videre.

Som medlemmer af spejderbevægelsen forventes foreningen Spejdernes medlemskorps at arbejde efter Spejdermetoden som udtrykt af WAGGGS og/eller WOSM, men vil ofte have deres egen beskrivelse af Spejdermetoden til brug i regi af det enkelte korps.

Hvor denne beskrivelse omtaler "spejderne" med lille begyndelsesbogstav skal dette forstås som de børn og unge, der er den direkte målgruppe for spejderarbejdet i den konkrete situation.

1.2. Spejdermetoden

Spejderbevægelsen anvender en unik model for ikke-formel læring for at opnå bevægelsens formål om at udvikle børn og unge til aktive, selvstændige og ansvarlige medborgere i deres lokale, nationale og internationale samfund. Vi kalder denne model Spejdermetoden, og den beskriver, hvordan vi skaber de aktiviteter og oplevelser, som spejderarbejdet består af så spejderarbejdet bidrager til at vi opnår vores formål.

Spejdermetoden er et system af lige vigtige elementer som tilsammen gør spejderarbejdet til noget særligt – det er derfor det er én metode: Spejdermetoden.

Selvom alle elementer skal spille sammen i spejderarbejdet, er de ikke nødvendigvis lige tydelige på samme tid i arbejdet, men arbejdet tilrettelægges så de alle bliver tydelige over en periode. F.eks. vil en spejder på en spejderlejr opleve alle elementer i aktiviteter, der udfoldes i løbet af lejren.

Spejdermetoden er baseret på at spejderne selv har udstrakt medbestemmelse på, hvad de skal arbejde med og på udformningen af aktiviteter og oplevelser. For at spejderne skal være motiverede til at deltage aktivt i at skabe spejderarbejdet, er det vigtigt at de oplever det som sjovt og eventyrligt. "Hvis det ikke er sjovt, er det ikke spejder" sagde vores grundlægger, Baden-Powell, og i det daglige spejderarbejde anvendes f.eks. fantasirammer, lege, fortællinger og sange til at skabe denne oplevelse af sjov, spænding og eventyr.

1.2.1. Spejderlov og -løfte

Spejderbevægelsen er båret af værdier, som alle medlemmer er forpligtede til at gøre deres bedste for at leve op til. Pædagogisk er det udmøntet i Spejderloven og Spejderløftet, som formidler spejderbevægelsens værdisæt til spejderne og udvikler en følelse af personlig forpligtelse hos spejderen til at handle efter dette værdisæt. Traditionelt er aflæggelse af Spejderløftet den handling, der formelt gør dig til spejder.

Spejderloven og Spejderløftet bliver tilsammen brugt som den værdimæssige ramme for spejderarbejdet og for måden, vi er sammen på. Det vil sige at vi jævnligt vender tilbage til den formidling af de fælles værdier, de er udtryk for, og vi minder vores spejdere om den forpligtelse, de har påtaget sig, til at gøre deres bedste for at leve op til det ideal, værdisættet opstiller.

Spejderloven udtrykker spejderbevægelsens værdisæt i et sprog og på en måde, som spejderne kan relatere sig til. Dermed giver Spejderloven og Spejderløftet mening for den enkelte spejder og udtrykker værdier, der er til at huske.

Det pædagogiske formål med selve Spejderloven er at formidle spejderbevægelsens værdisæt på en måde, spejderne umiddelbart kan forholde sig til. Derfor er loven også formuleret positivt: den beskriver hvordan en spejder opfører sig og hvad en spejder *gør* i stedet for at forholde sig til, hvad en spejder ikke må eller ikke gør.

Ved at aflægge Spejderløftet forpligter den enkelte spejder sig personligt til at gøre sit bedste for at leve i henhold til spejderbevægelsens værdisæt. For især de lidt ældre spejdere understreger Spejderløftets og Spejderlovens globale natur at de er en del af et globalt spejderfællesskab, og bidrager til deres følelse af samhørighed med den globale spejderbevægelse.

1.2.2. Min vej, mit tempo – fælles retning

Vi udvikler os sammen hver for sig. Det vil sige at alle flytter sig, men ikke nødvendigvis lige meget eller samme sted hen. Selvom ikke alle har samme udgangspunkt eller samme destination har vi i spejderbevægelsen en fælles retning vi gerne vil præge spejderne i.

Spejdernes udvikling faciliteres i fælles rammer, hvor der er frihed til at finde sin egen vej og udvikle sig indenfor egne interesseområder, men altid med fokus på at udviklingen sker i fællesskabet – og især i patruljen – uden at det er på bekostning af den enkeltes mål. At nå bestemte mål er ikke det essentielle i spejderarbejdet, det er snarere den læring der ligger i at arbejde frem mod mål, man selv har haft indflydelse på at sætte hvad enten dette foregår formelt eller uformelt.

Vi gør spejderne beredte til livet ved at give dem indflydelse på og lade dem tage ansvar for egen læring og udvikling. Spejderne lærer så at sige at finde ud af hvor meget de faktisk kan finde ud af, ved at tage et skridt af gangen i deres eget tempo. Gennem uformelle læringsaktiviteter tilrettelagt i overensstemmelse med spejdermetoden udforsker spejderne deres egen lærings- og dannelsesrejse.

At der er rum til at finde sin egen vej og at udvikle sig i sit eget tempo giver plads til den indlejrede refleksion, som sikrer personlig læring og udvikling, der ikke har nogen alder. Spejdere lærer hele livet og finder i det trygge fællesskab modet til at lære egne grænser at kende og motivationen til at udfordre dem.

1.2.3. Learning by doing

I Spejdermetoden omfatter learning by doing læring, der opnås gennem spejderens egne handlinger, som opleves som vedkommende og relevante. Læringen kan både opnås direkte ved at øve det, man ønsker at lære (f.eks. at binde en bestemt besnøring) eller indirekte gennem efterfølgende refleksion (f.eks. lederskab og aktivt medborgerskab).

I spejderbevægelsen praktiseres learning by doing ved en eksperimenterende tilgang til opgaver og udfordringer baseret på "Pippi-princippet": "Det har jeg aldrig prøvet før, så det kan jeg sikkert godt." I spejderbevægelsen er der plads til at sætte sig selv på spil og det er tilladt at fejle; at forsøge sig frem og finde vejen til målet undervejs – og måske fare vild, for ofte handler det om at gøre forsøget snarere end at nå et bestemt mål.

I praksis iscenesættes learning by doing ved at spejderne arbejder med at løse problemer og udfordringer, de finder selv, eller som deres ledere giver dem. Den enkelte spejder udfordres til at begive sig ud i zonen for nærmeste udvikling, hvor man skal stå på tær for at opnå de ønskede resultater, men de er indenfor rækkevidde. Der arbejdes i en cyklus, hvor spejderne finder på idéer, planlægger, gennemfører og evaluerer deres løsning.

Evalueringen giver anledning til refleksion ud fra konkrete og vedkommende spørgsmål som "hvordan gik det?" "nåede vi det, vi ville?" "hvad var sjovest?" og til tider "hvad sket der lige dér?" Refleksion er et væsentligt element i spejderbevægelsens tilgang til learning by doing.

1.2.4. Patruljeliv

Patruljen er den vigtigste enhed i spejderarbejdet. Patruljen er en lille overskuelig enhed, hvor medlemmerne kender hinandens styrker og svagheder og forstår at bringe disse i spil mod et fælles mål. I patruljen kan man ikke gemme sig, det er et forpligtende fællesskab, hvor ingen kan alt, men alle kan noget og sammen kan vi det hele. Det er en øvebane for samarbejde og lederskab med en fleksibel rollefordeling. Således skiftes spejderne til at tage lederskab ligesom de hver især byder ind med netop de kompetencer de kan tilføje fællesskabet i de udfordringer de sammen giver sig i kast med.

En patrulje er også den mindste demokratiske enhed i spejderarbejdet, hvor alle har mulighed for at påvirke beslutninger. Patruljelivet er en arbejdsform. Det er teamwork, hvor ligeværdighed, samarbejde, fælles ansvar for at løse opgaver og udfordringer er helt centrale begreber. Således praktiseres patruljelivet både i spejderarbejdet når jævnaldrende børn og unge samles i mindre grupper om spejderaktiviteter, men også i gruppens bestyrelse, kursusstabe og i nationale udvalg og teams.

Patruljen danner den trygge ramme for udvikling af sociale færdigheder, samarbejds- og ledelseskompeterer. Patruljelivet er en legeplads for lederskab, hvor alle kan byde ind og indgå i et team med et fælles mål. I patruljen er forskellighed en styrke man kan lære af og det er en selvfølgelighed at der i sidste ende er et fælles ansvar i patruljen og at ingen bliver ladet i stikken. Det er et fællesskab hvor man lærer af og med hinandens forskelligheder og hvor man oplever og arbejder sammen.

1.2.5. Motiverende, støttende og samarbejdende voksne

Voksne i spejderbevægelsen spiller en rolle i udviklingen af børn og unge ved at skabe rammer, facilitere processer, udfordre og give muligheder. Med den rummelighed der muliggør at individet udvikler sig på egne præmisser i en fælles ramme, bliver den voksnes rolle at være vejleder – at stille udfordringer som den enkelte vælger at løse baseret på egen forståelse, kompetence-niveau og engagement. På denne måde giver rammerne for spejderarbejdet mulighed for at den enkelte spejder udvikler sig i et selvvalgt tempo.

Et vigtigt og naturligt element i udviklingen er en gradvis overdragelse af vejlederrollen fra den voksne til den unge. Udviklingen bygger på inddragelse, indflydelse og stadig øget ansvar, hvilket medfører en naturlig overgang til rollen som vejleder. Overgangen er i høj grad baseret på spejderens forståelse af ansvar udvikler sig, og på at spejderen selv vælger at tage mere ansvar.

Den voksne vejleder motiverer spejderen til at acceptere og påtage sig stadig større udfordringer og ansvar, men også til at spejderen selv tager initiativ til at være handlende og skabende.

På denne måde praktiseres ledelse og vejledning på mange niveauer og den voksnes rolle er at sikre betingelserne for at dette kan ske.

1.2.6. Samfundsengagement

Samfundsengagementet sikrer spejderarbejdets udadvendte perspektiv. Det sker ved at spejderarbejdet bedrives i en stadig vekselvirkning med det omgivende samfund, hvor vores arbejde formes af samfundet, og hvor vi lader børn og unge tage små skridt mod store dagsordner ved at handle i små eller store forpligtende fællesskaber.

Det starter i patruljen som sammensættes med fokus på forskellighed, så spejderne oplever styrken i forskellighed gennem aktiviteter, der meget synligt viser, hvad samarbejde, respekt og fællesskab betyder og indebærer.

Spejderne indgår i forpligtende fællesskaber i deres spejderarbejde, og kommer derigennem til en forståelse af, hvad dette betyder for deltagelse og ansvar. Denne forståelse bliver i spejderarbejdet projiceret til andre fællesskaber – både de nære som f.eks. familien og skoleklassen og de mere abstrakte som samfundet (lokalt, regionalt, nationalt, globalt) og er med til at udvikle den generelle forståelse og respekt for andre mennesker, der er fundamental for at et samfund kan fungere.

Gennem oplevelser og aktiviteter vil spejderen få indsigt og forståelse i hvad ansvaret indebærer, og hvordan man som individ er forpligtet til at engagere sig og tage ansvar i de fællesskaber man er en del af.

Spejderbevægelsen rummer alle religioner, nationaliteter og kulturer, og spejderne oplever og møder fremmede kulturer på baggrund af et fælles værdisæt. Mødet giver grundlag for at udvikle en interkulturel forståelse. Det at være forbundet gennem en global bevægelse og aktiv sammen med andre der er forskellige fra én selv, bidrager til forståelse på et helt andet niveau end nyhedsmedier, litteratur og ferierejser er i stand til.

Engagement og ansvar i samfundet kan praktiseres på forskellige måder, og det er derfor vigtigt at spejderne oplever, prøver og erfarer som en del af udviklingen, så skabertrangen og lysten til at bidrage og være til gavn for andre motiveres.

1.2.7. Natur & Friluftsliv

Spejdere bruger naturen og friluftsrampen som læringsrum. Med højt til himlen er der plads til store ambitioner og fysisk udfoldelse. Naturen kan være eventyrlig og fordre nysgerrighed og eksperimenteren. Derfor lever, leger og lærer spejdere i naturen.

Naturen er alsidig og findes både på landet og i byen. Og naturen danner ramme for lejrtilværelsen, som er en central del af spejderarbejdet. I friluftslivet er naturen en aktiv medspiller med indbyggede udfordringer i dens uforudsigelighed og ukontrollerbarhed – naturen er altid som aldrig før.

Ligesom naturen og friluftslivet kan være vildt og understøtte de vilde friluftaktiviteter, kan uderummet også danne ramme for forundring, koncentration og refleksion. Alt sammen bidrager det til at udvikle spejdernes robusthed, fællesskab og mod og det ses tydeligt når spejderne klatrer højere op i træet end de troede de kunne, finder vej gennem den ufremkommelige skov eller rykker tæt sammen i mørket omkring lejrbålet.

Som aktive brugere af naturen er det også en selvfølge for spejdere at tage vare på den, både i det nære lige der hvor vi færdes, men også i på den globale plan når det gælder klima og miljø. Vi værner om naturen.

1.2.8. Symbolik for fællesskab og udvikling

Symbolik er et vigtigt virkemiddel i spejderarbejdet, ligesom det er i en række andre sammenhænge udenfor spejderbevægelsen (f.eks. i forbindelse med sport). Symbolerne udtrykker og styrker tilhørsforhold. Både i forhold til formelle og uformelle grupperinger, og det anvendes bredt til at udtrykke anerkendelse.

Symbolerne er med til at styrke følelsen af fællesskab, ofte på flere niveauer – eksempelvis er spejdertørklædet et globalt symbol, og et særligt patruljetørklæde får dermed flere betydninger; Som symbol på sammenhørighed i den nære og vigtige patrulje, samtidig med at det automatisk sikrer at bæreren inkluderes, respekteres og anerkendes i enhver spejdermæssig sammenhæng lokalt eller globalt.

En anden udbredt og fleksibel udtryksform er mærker, der hurtigt og enkelt fortæller historier om hvilke fællesskaber en spejder er en del af, hvad vedkommende har oplevet og opnået og er dermed med til at fortælle vedkommendes historie og hvordan han/hun har udviklet sig. Og i modsætning til eksempelvis det militære system, hvor mærker er formaliseret i udtryk og anvendelse, benytter den enkelte spejder mærkerne til at beskrive sig selv og hvad der har mest betydning for vedkommende.

Ritualer er også en del af spejderarbejdet symbolik, tydeligst i forbindelse med anerkendelse eller indtræden i fællesskaber og bliver dermed symboler som også den enkelte spejder bruger til forståelse af sin egen rolle, betydning og opnåelse af mål.

1.3. Referencer

Constitution of the World Organisation of the Scout Movement. WOSM, Kuala Lumpur (2017)

<https://www.scout.org/Constitution>

Constitution and Bye-laws, World Association of Girl Guides and Girl Scouts. WAGGGS, London (2018)

<https://www.waggs.org/en/about-us/governance/waggs-constitution-and-byelaws/>

Prepared to Learn, Prepared to Lead. WAGGGS, London (2014)

<https://www.waggs.org/en/resources/prepared-learn-prepared-lead/>

The Scout Method Review. Conference document 8. WOSM, Kuala Lumpur (2017)

<https://www.scout.org/node/335131>